

بررسی عوامل موثر بر پایبندی ساکنین شهر مشهد به توصیه ماندن در خانه

در همه گیری COVID-19

تکتم پیکانی، رضا اسماعیلی، محمد خواجه دلویی، ندا رضوی زاده، ملیحه ضیایی، امیررضا خواجه دلویی

مقدمه

کرونا ویروس از فوریه ۲۰۱۹ به سرعت در ایران پخش شد به طوری که برآورد می شد در آغاز سال نو (نوروز ۱۳۹۹)، میزان شیوع به حد پیک برسد. با توجه به اینکه (الف) شواهد موجود نشان می دهد فاصله گذاری اجتماعی از موثرترین راهها برای کنترل کروناویروس است چرا که هنوز واکسن و درمان قطعی ندارد؛ (ب) ایران به دلیل فشار تحریم های اقتصادی توان متوقف کردن کامل اقتصاد و قرنطینه اجباری و پایش آن را به مدت طولانی ندارد. (ج) موقعیت خاص شهر مشهد به عنوان دومین کلانشهر کشور و مهمترین سایت گردشگری زیارتی؛ بر این اساس، شناسایی عوامل مؤثر بر پایبندی ساکنین شهر مشهد به توصیه ماندن در خانه از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

روش پژوهش

این مطالعه مقطعی به روش پیمایش انجام شد. جامعه آماری این پژوهش ساکنین شهر مشهد بوده است. ابزار جمع آوری اطلاعات چک لیست محقق ساخته براساس اهداف مطالعه و پرسشنامه استاندارد حمایت اجتماعی Zimet بوده است. داده ها: داده های مربوط به میزان پایبندی مردم شهر مشهد و همچنین عوامل مرتبط با آن در دوهفته ابتدای فروردین ماه ۱۳۹۹ که سیاست فاصله گذاری اجتماعی در حد وسیعی اجرا شد از طریق پیمایش تلفنی ۱۰۷۳ نفر از ساکنین شهر مشهد توسط موسسه افکار سنجی و نظرسنجی ایسپا وابسته به جهاد دانشگاهی مشهد جمع آوری شد. تحلیل آماری: از معیارهای مرکزی و پراکندگی برای توصیف یافته ها و آزمون های mann whitney و chi-square و رگرسیون چند متغیره برای تحلیل داده ها استفاده شد.

نتایج

حدود یک پنجم (۲۰.۵٪) ساکنین شهر مشهد در دو هفته اول فروردین ماه توصیه ی ماندن در خانه را رعایت نکرده اند. برای پاسخگویان، مهمترین منبع کسب اخبار و اطلاعات درباره بیماری کرونا، در مرتبه اول، صدا و سیما و سپس، اپلیکیشن های شبکه های اجتماعی بوده است. گرادیان اجتماعی واضحی در تبعیت از دستور ماندن در خانه دیده نشد. طبقات پایین اجتماعی و کسانی که نگران معاش خانواده بوده اند، بیشتر از خانه بیرون رفته اند (رابطه در سطح ۰.۰۵ معنادار نبود) حدود یک سوم پاسخگویان در هفته دوم فروردین با هدف کار و کسب درآمد، بیش از سه بار در هفته از خانه بیرون رفته اند. حدود یک چهارم مردم مشهد به اخبار رسمی اعلامی دولت درباره کروناویروس اعتماد کمی داشتند. حدود ۸۰ درصد مردم مشهد به توان دولت در مهار کووید-۱۹ اعتماد داشتند. افرادی که وسیله نقلیه شخصی داشتند بیشتر از خانه بیرون رفته اند و رابطه در سطح ۰.۰۵ معنادار بود.

افرادی که حمایت اجتماعی بیشتری از سوی دوستان خود دریافت کردند با احتمال بیشتری پایبندی ضعیف به توصیه ماندن در خانه را گزارش کردند (OR = 1.147, 95% CI = 1.076, 1.222, p < .001) در مقابل احتمال گزارش پایبندی ضعیف بدر افرادی که حمایت اجتماعی بیشتری از سوی خانواده دریافت کرده کمتر بود، (OR = .874, 95% CI = .803, .950, p < .005)

بحث و نتیجه گیری

در همه گروه های سنی و با هر سطح تحصیلات، رادیو و تلویزیون ملی صلی ترین رسانه مورد استفاده مردم برای کسب اطلاعات و اخبار کروناویروس بود، لذا در صورت ارائه محتوای مناسب می تواند ارتقا دهنده سطح مشارکت مردم در تبعیت از توصیه های بهداشتی باشد. اپلیکیشن های شبکه های اجتماعی، رسانه اولویت دار دوم گزارش شد، سیاستگذاران می توانند از این ظرفیت ها در جهت پیشبرد اهداف معطوف به ارتقا سلامت جامعه بهره گیرند. طبقات پایین اجتماعی علیرغم احساس نگرانی نسبت به ابتلا خود / خانواده شان به کروناویروس، چندان به توصیه های مربوط به خودقرنطینیگی پایبند نبودند. به نظر می رسد فقدان یک نظام رفاهی کارآمد در کشور، موجب کاهش اثربخشی تلاش متولیان عرصه بهداشت و سلامت می شود. نتایج نشان داد محدودیت های ترافیکی، آشکارا بر تبعیت مردم از توصیه ماندن در خانه اثر گذارند. در ایامی که مترو و اتوبوس تعطیل بود، افرادی که وسیله شخصی داشتند به مراتب بیشتر از خانه خارج شدند که این امر لزوم اعمال محدودیت ها و طرح های ترافیکی سختگیرانه تر را گوشزد می کند. یافته قابل تامل این مطالعه اثر حمایت اجتماعی بر میزان تبعیت از توصیه ماندن در خانه بود. حمایت اجتماعی بسته به اینکه از چه منبعی دریافت شود به عنوان عامل تقویت کننده و بازدارنده برآورد شد. بررسی مداخلات در سطح شبکه اجتماعی افراد برای تقویت تمکین به توصیه های بهداشتی می تواند موضوع پژوهش های آتی باشد.

منابع

- WHO. 2020. Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Weekly Situation report 03
- Takian A, Raoofi A, Kazempour-Ardebili S. COVID-19 battle during the toughest sanctions against Iran. Lancet (London, England). 2020 Mar 28;395(10229):1035
- Zimet GD, Dahlem NW, Zimet SG, Farley GK. The multidimensional scale of perceived social support. J Pers Assess. 1988;52(1):30-41.